

Uken som gikk. (11 - 18 mars)

RUSSLAND. Den altoverskyggende begivenhet er russernes nye store seir på sørfronten. En mektig offensiv over en 800 km lang front har feiet de gjenværende tyske tropper i Dnjepr-buen mot Bug og over elva i praktisk talt hele dens lengde, og dertil har russerne formådd å opprette et bruhode på vestbredden i betydelig bredde og dybde. På sine steder står de bare 20-30 km fra den gamle rumenske grense, og enkelte avdelinger har endog støtt helt fram til Dnjestr.

Den store operasjon, hvis vestligste utløpere strekker seg helt til Tarnopol, har pågått i 14 dager. Lengst i vest angriper marskalk Sjukovs arme, i midtavsnittet marskalk Konjevs, og helt i sørøst ved nedre Bug, general Malinovskis arme. Etterat Konjevstyrkene alt i forrige uke hadde tatt Uman, erobret Malinovski Berislav ved nedre Dnjepr, satte over Ingulets-elva og gikk i stormløp sydover mot Kherson, som faldt mandag 13. Samtidig nådde Konjevs styrker Bug på bred front og inntok Gaivoron, og Sjukovs tropper kjempet i det overordentlig viktige jernbaneknutepunkt Tarnopols gater (hvilket betydde den første avskjæring av den livsviktige jernbane Lwow (Lemberg) - Odessa.

Ved midten av uken brøt den tyske motstand foran Bug fullstendig sammen. En rekke divisjoner ble revet opp, og de tyske tropper faldt tilbake mot elva over hele linjen i en uordnet retrett som meget raskt utviklet seg til katastrofe. Uten enhetlig ledelse, utmattede, sårbenete, fillete og sultne flyktet de tyske soldater som ofte endog hadde latt sine håndvåpen i stikken for å komme unda de russiske støtkiler. Retretthastigheten var 30 km i døgnet, og likevel ble store styrker innhentet av de forfølgende russere, nedkjempet eller tatt tilfange. Betydelige styrker er også innsluttet og går sin undergang imøte, særlig i området mellom elvene n.s. for Nikolajev; det dreier seg om 7 divisjoner. Gaisin og Snegirevka faldt henholdsvis den 15 og 16, den 17 faldt Novo Odessa, mens Vinniza er omringet, Pervomaisk og Proskurov sterkt truet. Lengst i vest ble Dubno, vest for for Rowne, tatt lørdag - det tyder på at et nytt støt mot Lwow settes inn fra nord.

Ukens viktigste operative resultat var imidlertid forseringen av Bug. Den 16 ble det meldt at marskalk Konjevs 2 ukrainske arme hadde satt over elva på en 100 km bred front i Gaivoron-avsnittet og raskt utvidet bruhodet både i bredden og i dybden. Allerede dagen etter hadde disse styrkene avskåret jernbanen Lwow-Odessa s.s. for Smerinka, og truet nå også dette viktige jernbaneknutepunkt, samtidig som de har støtt videre fram mot Dnjestr og den bessarabiske grense. Dermed er altså også Buglinjen som det har vært talt så meget om, gjenombrudt.

Bug-slaget representerer en militær seir av første rangorden. Ikke bare har russerne ennå en gang vist sin overlegne offensive kraft under enormt vanskelige terrengforhold - kampene har foregått i meterdyp søle - og fravristet von Mansteins elitetropper nye store, verdifulle landområder; de har også tatt et enormt bytte av krigsmateriell, i løpet av 14 dager tilføyd tyskerne tap i falne, sårede og fanger som dreier seg om 200-250.000 mann og skaffet seg en gunstig strategisk utgangsstilling for videre operasjoner: Lwow-Odessa-banen som var en forsynings- og retrettlinje av vital betydning for de tyske tropper vest for Dnjestr, er gjort ubrukelig, og den nest siste av stikkbanene til Romania er sterkt truet ved Slobodka; dessuten er Bug-linjen, som tyskerne utvilsomt har satt sin lit til, gjenombrudt frontalt i stor bredde på midtavsnittet (mellom Gaivoron og Smerinka), samtidig som operasjonene ved Proskurov-Tarnopol truer med å utflankere den, her er blandt annet Skalat ca. 30 km s.s. for Tarnopol inntatt. På høyreflanker er det viktige støttepunkt Nikolajev sterkt truet, ved konsentriske offensiver fra tre kanter.

På østfronten forøvrig har det ikke vært større forskyvninger, men det pågår en voldsom artilleriduell ved Pskov, som kan tyde på et nytt russisk

støt her, liksom det er tydelig at det finner sted en kraftig oppladning ved Narva, vest for Smolensk og ved Nevel (med sikte på festningslinjen Vitebsk-Orsja-Mogilev). Begivenhetene mot slutten av uken ved Tarnopol og Dubno synes å peke på et nytt støt mot Lwow, et enormt viktig trafikknutepunkt; herfra går nemlig også den annen hovedbane sydover, en livslinje for troppene i Besarabia og Moldova. Endelig har det funnet sted meget talende konsentrasjoner av tropper og fly mot Finnland, ledsaget av livligere støttroppvirksomhet enn på lenge....

LUFTKRIGEN har ikke vært av aller høyeste inntensitet i uken som gikk, men et av storangrepene betegnet ny rekord med hensyn til bombelast; det var da 1000 britiske fly natt til torsdag kastet 3000 tonn mot Stuttgart, München og andre mål i Tyskland, med et tap av 41 fly. Det er også rettet kraftige angrep mot Augsburg, Wien, Braunschweig, Dusseldorf, Wilhelmshaven og Sofia. Det er først og fremst fly- og motorproduksjonen som rammes. De siste ukers svære luftangrep på Tyskland må i det hele tatt sees som en planmessig aksjon for å knekke ryggraden på det tyske flyvåpen, dels ved å ramme nybyggingen, dels ved å svekke og utmatte jagervåpenet i kamp. Gjennomføringen av dette er en forutsetning av avgjørende betydning for invasjonen. Det er bebudet en ny voldsom øking av flyinnsatsen i den kommende periode uten måne, det vil si fra denne uke av.

I ITALIA var uken preget av et voldsomt luftbombardement på Cassino (1600 tonn), fulgt av en ny alliert offensiv i ruinbyen hvor de tyske tropper biter fra seg med sann villskap. London meldte fredag at det meste av byen var på de alliertes hender. I Norditalia er brutt ut generalstreik og uroligheter.

I DET FJERNE ØSTEN HAR DE ALLIERTE GJORT EN NY landstigning på New Britain, på nordkysten, ryddet ytterligere to øyer i Admiralitetsgruppen for japanere og gått iland på en tredje, Manus, mens det er rettet et luftangrep mot den apanske hovedbasis for flåten i det sydvestlige Stillehav, Truk (Karolinene).

PÅ DET POLITISKE OMRÅDE er det grunn til å feste seg ved at den rumenske politiker, tidligere statsminister, fyrst Stirby, er reist til Kairo for å forhandle med de allierte. Han er ikke offisiell delegert, men man må gå ut fra at han er reist med Antunescus vitende og vilje. Hvor meget man skal legge i reisen er ennå ikke godt å si, men den er ialfall et talende vitnesbyrd om rumenernes bange anelser under inntrykket av russernes stormløp mot Besarabia.

Kong Peter av Jugoslavia er med sine nærmeste rådgivere kommet til London for å forhandle om en rekonstruksjon av eksilregjeringen. Tito har som bekjent unnsagt den som storserbisk og antidemokratisk, og hans folkeveisning har - først og fremst på grunn av partisanforbandenes glimrende militære innsats - Londons og Moskvas støtte.

U S A har henstillet til Eire å fjerne de tyske og japanske konsulære og diplomatiske embetsmenn fra landet; de organiserer spionasje i stor stil. de Valera avslo, og kritiseres sterkt i den engelske presse. Tirsdag ble det meldt at all reisetraffikk mellom England og Eire er stoppet av hensyn til spionfaren. Churchill uttalte i underhuset at det var nødvendig fullstendig å isolere Eire i den nærmeste framtid, som jo ville komme til å bli av avgjørende betydning for England og Amerika....

Ellers har interessen i uken som gikk naturligvis først og fremst konsentrert seg om Finnland. Både Cordell Hull og Roosevelt har rettet inn-trengende henstillinger til landet om å tre ut av krigen mens det ennå er tid, men en ennå større politisk sensasjon var det da den svenske konge, (kjent for sine tyske sympatier og russiske antipatier) etter hva som ble meldt fredag hadde rådet Finnland til å akseptere tilbudet om separatfred; kongen deler, heter det i meddelelsen, sin regjerings oppfatning i denne sak. Hendvælsen fra Sverige må ha gjort et overordentlig sterkt inntrykk i Finnland. Det framgår også at russerne har modifisert sitt første tilbud; svenske aviser bringer forlydender om at russerne skal ha gitt definitivt avkald på Petsamo-området og frafaldt kravet om at finnene skulle internere de tyske tropper, og bare krevd at deres forbindelseslinjer sydover skulle blokeres. Alt sammen representerer et meget sterkt press på Finnland i ret-

ning av fred. Riksdagen har holdt hemmelige møter om saken, og fredag ble en finsk note overrakt den russiske legasjon i Stockholm. Det forlyder at den hverken forkaster eller aksepterer det russiske forslag, men søker å holde veien til videre forhandlinger åpen. Spørsmålet er hvor lenge russerne vil vente.

- 0 -

Oversikt over oljesituasjonen

Da Hitler begynte denne verdenskrigen, regnet ekspertene ut at Tyskland ganske snart skulle tvinges til å gi tapt av mangel på visse nødvendige krigsråvarer. Man forutsa bl. a. at oljen skulle ta slutt, og hva skulle den tyske panserarme da gjøre?

Det viste seg snart nok at ekspertene hadde tatt feil. Den tyske oljetilgang var fullstendig tilstrekkelig til å muliggjøre endog meget omfattende krigsoperasjoner. Derimot oppstod under krigen uventet en overhengende fare for at de alliertes oljeforsyning skulle lide skibbrudd. Krisen kulminerte 1942, da tyskerne hadde senket så mange tankfartøy at f. eks. Venezuelas rikelige oljeproduksjon måtte nedskjæres ganske radikalt fordi man ikke hadde mulighet for å frakte oljen til de alliertes forskjellige krigsskueplasser. Faren ble ikke overvunnet før man ifjor klarte å avverge ubåtfaren og atskillige nye tankbåter levertes fra de amerikanske verft.

Hvordan står det til med verdens oljeforsyning for øyeblikket? Den internasjonale oljeproduksjon viser følgende utvikling i millioner tonn:

	1939	1940	1941	1942
Nordamerika	177,6	187,9	199,2	189
Sydamerika	40,8	39,6	41,4	40
Afrika	0,7	0,9	0,9	1
Asien	26,3	26,9	22,5	16
Europa	41,5	42,4	43,0	41
Verden	286,9	297,7	307,0	287

Disse tall ble publisert i fagavisen Petroleum Times i London. De er sammenstilt etter amerikanske oljestatistikker, og ser nokså vederheftige ut. I visse tilfeller er de bare vurderinger oppsamlet i tillit til nokså sikre kilder. USA s oljeproduksjon 1943 oppgis preliminært til 204 millioner tonn, mens verdensproduksjonen er gått ned til 93 fra 98 i 1942.

Tysklands oljeforbruk steg i 1933 til 2,9 millioner tonn, men hadde ifølge opprustningen allerede i 1938 steget til over 5 millioner tonn. Det tyske krigsbehov var av ekspertene anslått til 15 a 17 millioner tonn, hvilket dog fantes å være overdrevet. Før det tysk-russiske krigsutbrudd var det tyske oljeforbruk sikkert langt mindre enn dette. Oljeproduksjonen i Tyskland er målbevisst øket. I 1942 produsertes der mere olje enn i Romania. Oljefeltet i Hannover beregnes å gi mellom 1,5 og 2 millioner tonn olje om året. Den østrikske oljeproduksjon har av tyskerne hensynsløst økts til bortimot 1 million tonn, skjønt oljekildene kan regnes å være uttømt om noen år. Oljefeltet i Galizien, sørvest for Lwow (Lemberg) på Karpatenes nordside, hadde under det polske regime produsert 0,5 millioner tonn olje, men ansees nå å gi bortimot 1 million tonn. Også oljekildene i Ungarn er blitt omsorgsfullt utnyttet. Dessuten har tyskerne bygget meget store anlegg til framstilling av olje av brunkull (i Tsjekkoslovakia) og av steinkull (i Oberschlesien). Sammen med de anlegg som befinner seg på gammelt rikstysk område, kan nå den tyske krigsindustri framstille 5 a 6 millioner tonn olje, som vistnok ikke kan anvendes til hvilket som helst bruk, men som dog er et utmerket erstatningsprodukt. Tross flyraidene mot visse tyske oljeindustrier og tross bombardementene av oljerafinaderiene i den romanske oljebyen Ploesti, kan den tyske arme for tiden forføyge over en årsproduksjon på minst 4 millioner tonn naturolje på tysk og tyskokkupert område, hvortil kommer 5,5 millioner tonn syntetisk olje og 6 millioner tonn olje fra Romania. Da man dessuten i stor utstrekning er gått over til generatordrift for biltrafikken bak frontene og i Tyskland, stiller ikke oljespørsmålet den tyske hærledelse innfor uløselige problem.

Russerne nærmer seg nå imidlertid Lwow og de Galiziske oljekilder. Romanias oljeindustri trues ved den russiske frammarsj gjennom Sør-ukraina. Oberschlesien og oljeverkene i "Böhmen" kan snart nås av allierte bombeangrep. Tyskerne oljeforsyning kan derfor ventes å bli hurtig forverret i år.

Japans oljeforsyning er vel for øyeblikket tilstrekkelig men langt fra rikelig. Det Japan-beherskede "storrum" produserte 1941 ca. 11 millioner tonn olje. I 1942 ansees produksjonen bare for ca. 3 millioner tonn på grunn av de enorme krigsskader i Hollandsk India og i Burma. Produksjonen steg vel noe 1943, men tonasjemangelen er temmelig besværlig for japanerne.

For de allierte var tapet av Hollandsk India et alvorlig slag. Australia var til 1942 blitt forsynt med olje derfra. India hadde i første rekke fått olje fra Burma og Sumatra. Både Australia og India måtte nå forsynes med amerikansk olje. Den persiske oljen reserveres helt for Middelhavsarmeenes behov. Mens Australia klarte sin oljetilførsel ved hjelp av 20 à 25 tankfartøyer før krigen, trengs det nå 90 à 100 tankfartøyer. Noe lignende gjeller for Indias vedkommende. Tapet av tankbåttonnasje på tilsammen 5 millioner bruttoregister tonn (tilsvarende 45% av førkrigstonnasjen) rammet derfor de allierte meget hårdt i den kritiske periode i 1942. Nå er mangelen på tankfartøyer på det nærmeste avhjulpet. I amerikanske sjøfartskretser regner man med at transportspørsmålet helt skal være løst om 3 måneder. Man kan da vente en særlig sterk økning av oljeproduksjonen i de sydamerikanske republikker, en økning som forresten begynte allerede i høst. I mellomtiden er raffinaderiene i Curacao og Aruba blitt betydelig utvidet, bl.a. ved anlegg til framstilling av høyverdig flybensin, hvorved den sydamerikanske oljes militære betydning vesentlig økes.

Russland hadde også sin vanskelige tid i 1942, da oljeproduksjonen sank til 25 mill. tonn mot 30 mill. tonn i 1941. Men USA leverte rikelig med materiell til bygning av nye oljeraffinaderier i Russland 1942/43. I annet halvår 1943 kunne russerne atter øke oljeproduksjonen, og utsiktene for 1944 er lyse også på denne viktige front. Alt taler for at produksjonen kommer til å nå en ny rekord inneværende år, selvom den tyskkontrollerte oljeproduksjonen skulle minske betydelig p.g.a. krigens gang. På oljefronten har de allierte nasjoner nå en knusende overmakt.

- o -

Øksnevad og Christmas Møller i Kringkastingen.

I den norske utsendingen fra London søndag 19-3-44 talte den faste norske radiomedarbeider Reidar Øksnevad og den varme Norgesvenn dansken Christmas Møller.

Først talte Øksnevad, direkte til den norske hjemmefront. Ledelsen av norske hjemmefronten, sa han, har nå oppfordret til fullstendig sabotasje av de forskjellige former for arbeidstjenester som tyskerne etterhvert prøver å påtvinge det norske folk. Den "nasjonale" arbeidsinnsats, arbeidstjenesten og borgervakten er bare forskjellige former for trelbinningen av det norske folks kraft. Denne hensikt er tydelig nok, og den tid er nå kommet da hjemmefronten vil kjempe seg ut av den nedverdiggende stilling som søkes påtvunget den. Ingen bedrifter må heretter fylle utskjemaer over sin arbeidskraft, da dette bare tjener som middeI til å få gjennomført den nazistiske arbeidsinnsatsen. Dette er en linje som stiller store krav til den enkelte, men ikke for store for en god nordmann. N.S. prøver nå å få opprettet bedriftsvern ved fabrikkene. Det heter i forordningen om bedriftsvern at den som øver sabotasje rettet mot Norge eller en med Norge forbunden makt, straffes med den og den straff osv. Med den forbundne makt menes tydelig Tyskland. Og dog er det ikke lenge siden at det selv fra nazistisk hold ble fremholdt at Norge fremdeles er i krig med Tyskland. Ansvarsbevisst nordmenn kan ikke finne seg i dette lovbruddet som bedriftsforordningen er. Bedriftene må avvise forordningen. I tiden fremover gjelder det at alle nordmenn samles om parolene som må og vil bli fulgt.

Øksnevad spurte så Christmas Møller om hvorledes han ville karakterisere det danske folks kamp mot de tyske og danske nazister. Christmas Møller

begynte med å si at de 4 år Danmark hadde vært okkupert kunne deles i to perioder. Først hadde vi, sa han, "den passive periode" - og så "den aktive periode" eller hvad vi i Danmark kaller "norsketilstanden" etter forbillede av den norske frihetskamp som begynte allerede i april 1940. Det var flere grunner til at vi i Danmark først hadde en "passiv periode". En av grunnene var den at vi hadde et bestemt inntrykk av at de allierte ønsket at vi ennå ikke skulle foreta noen aktive mottrekk mot tyskerne. Men den "passive periode" forberedet jordbunnen i Danmark for det som måtte komme og som heldigvis kom. Den 29. august ifjor fikk Danmark "norsketilstanden". Vår konge er i fengsel, - regjeringen eksisterer ikke mer, - og riksdagen møter ikke. Sabotasjen er fortrinlig i Danmark, og "det danske frihetsråd", som leder den underjordiske bevegelse, arbeider godt og har det danske folk bak seg.

Motstanden i Norge er blitt kalt for "passiv" motstand, fordi det norske folk etter så tappert å ha tatt kampen opp mot Tyskland til slutt måtte legge våpnene ned, - og så besluttet seg til å føre kampen videre uten våpen i hånd. Men den frihetskamp som etter den tid er blitt utkjempet, er i virkeligheten ingen "passive" motstand. Tvert imot er det en i høyeste grad aktiv motstand. Det er ikke passiv motstand hva regjeringen gjorde våren 1940, - heller ikke hva prester og lærere har gjort. Aktive soldater har de vært. Hver som gjør hva han skal gjøre, er en aktiv soldat. I vår nåværende "norsketid" i Danmark er det danske folk også aktivt hver på vår plass gjør vi vår plikt. Danmark og hele Norden vil evig være det norske folk taknemlig for hvad det gjorde den 9. april 1940, og for den lysende kraft som fra dette lille land bredte seg utover verden i de mørke, kritiske år som fulgte. Jeg er dette Fridtjof Nansens og Nordahl Griegs land, og hele det norske folket, inderlig taknemlig. - Det danske folk forstod etterhvert at det var umulig å stå utenfor denne frihetskamp. Med beundring hadde det fulgt Norges kamp og dets seire som ikke ble vunnet billig, men ofte etter svære ofre og umenneskelige lidelser fra de enkelte norske kvinner og menn. Det norske folks motstand har vakt en verdensbeundring, som vi danske fullt ut unner dem, fordi vi så fullt ut anerkjenner betydningen av deres innsats. I de kritiske år 1940-41 var Norge Storbritanniens mest betydningsfulle allierte, kanskje særlig fordi de norske sjøfolks innsats betydde så meget for Englands forsyninger. Hvad det betydde for hele verden at Norge stod så fast ved Englands side i den tid, kan sikkert ikke vurderes høyt nok. Og landet vant seg også den gang en ledende stilling blandt de allierte. I Danmark kan vi ikke tenke oss noen fred uten et fritt Norge. I disse dager, fortsatte Christmas Møller, går det ut paroler til den norske hjemmefront fra dens ledelse om fullstendig sabotasje av all påtvungen arbeidsinnsats. Jeg kjenner igjen den sanne norske ånd og styrke i den setning som lyder: "Vi har derfor besluttet å få en slutt på arbeidstjenesten. Det oppfordres til streik mot all arbeidstjeneste!" Hermed slutter Christmas Møller sin lovtale over det norske folk; mens det danske folks innsats ble holdt beskjedent i bakgrunnen. - Fortjener vi dette, all den varme og hengivenhet som således strømmer mot oss fra det aktivt kjempende danske folks representant? Det vil vise seg i tiden fremover om vi fremdeles er, hva vi engang har vært, om vi fremdeles har kraft og mot nok til å stå sammen om de paroler som i disse dager er gitt det norske folk.

- o -

Det er ikke nok å knuse nazismen

er titlen på en artikkel skrevet av en fremstående amerikansk utenrikskorrespondent, Henry Taylor. Vi bringer her et utdrag av artikkelen. Vi tar overhodet ikke stilling til det syn den forfekter, men mener at Taylor har krav på å bli hørt, han som enhver annen.

Vi demokrater, sier Taylor, vil knuse nazismen og slå istykker det nazistiske hierarkiet, fra Hitler og nedover. Nazismen har ikke lengre noen chance til å narre verden. Men det fins andre farlige folk i Tyskland.

Disse menn er de såkalte konservative eller tradisjonalistene, - junkrene, industrimenn, diplomater, lærere, generaler, konservative armeanledere m.fl. Jeg har kjent mange av disse konservative i Tyskland i 18 års tid, fra 1923 til 1941, og deres innstilling utgjør en permanent trussel mot en fremtidig fred i verden. Disse tradisjonister er nettop opphavet til de fare som truer oss fra tysk hold. Jeg tror at de skyver nazistene foran seg forat vi skal stirre oss blinde på dem og tro at vi har løst det tyske problem når vi har likvidert nazismen. Det ville være en skjebnesvanger feiltagelse. Det tyske problem er ikke løst i og med nazismens undergang. Det eneste virkelige skille mellom nazistene og tradisjonalistene er at de er uenige om hvor fort et Stortyskland bør virkeliggjøres. Nazistene vil sette alt mulig inn på å skaffe Tyskland herredømme over verden så fort som mulig. Tradisjonalistene er villige til å slutte fred hver gang krigslykken går tyskerne imot, og avvente et mer beleilig tidspunkt for å slå til på nytt.

Det tyske problemet er vanskelig. Tyskerne tror fast og fullt at deres rase av naturen er enhver annen rase overlegen. En tysker bruker sjelden ordene "ære", "plikt" og "begavelse" alene; det heter alltid "den tyske æren", "tysk pliktfølelse" og "tysk begavelse". Denne oppfatning om sin egen overlegenhet har ikke Hitler gitt tyskerne. De har den i blodet.

Alle som har vært i Tyskland vet at den alminnelige tysker er 100% hederlig i personlige affærer, at han dyrker sin familie, elsker musikk og et glass øl, lever stille og fordringsløst og er villig til å gjøre alt for dem han er glad i. Hans moralske standard er den høyest mulige, og han lyder sin samvittighets røst i alle livets omskiftelser. Men på tross av alt dette har han en "gul flekk" i øyet, et punkt hvor han ikke ser klart. Han tror at tyskerne som rase og nasjon har en medfødt rett til å herske over andre. Og når hans land påvirker ham for å få ham til å omsette denne tro i handling, gir han på båten toleranse og rettferd og respekten for moralbudene, alt for å fremme den stortyske tanken.

Den tyske ekspansjonstrangen har stort sett gått igjen i Europas historie. Den er blitt bastet og bundet ved adskillige anledninger, som f.eks. i den første verdenskrigen, men den lever videre med uforminskraft. Den nakne sannheten er at tyskerne - og ikke bare nazistene - tror at deres store oppgave er å styre og beherske verden. Hvis de ikke har hell med seg denne gangen, kommer de til å forsøke igjen.

Den alminnelige konservative tysker liker ikke nazistenes metoder - fremfor alt reagerer de mot behandlingen av jødene - men de har aldri tatt avstand fra nazistenes innstilling til et Stortyskland.

Junkrene og andre tradisjonister er overbevist om at denne krigen allerede er tapt. De mener at Tyskland burde gi seg, begrense sine tap, avruste - og på denne måte beholde tilstrekkelig meget menneskelig og industriell kraft til å kunne gjenoppta kampen senere, til å kunne oppfylle Tysklands bestemmelse i en tredje verdenskrig med nye allierte.

Tyskerne kommer på alle mulige måter til å prøve å lure de fri nasjonene i verden til å tilgi dem ennå en gang. Når det er nødvendig blir de konservative elementene i Tyskland uskyldige somde hviteste liljer og er mer frihetselskende enn noe annet frihetsparti i verden. Og i sin tid kommer de til å sette igang verdenskrig nr. 3. Vær sikker på det!

Derfor må vi nå gjøre opp regningen med Tyskland nå en gang for alle. Eller for å bruke Churchills ord: "Tyskland må slås til jorden". Tyskland må få kjenne konsekvensene av et fullstendig nederlag, ikke bare i form av en "kapitulasjon uten vilkår" eller en lignende smertefri behandling som gir tyskerne chansen til selv å bestemme når det er rådlig å stoppe krigen; men gjennom en militær avstraffelse som gjengjeldelse for deres militære vold mot verdens fri folk.

Tyskland må ikke bare gjennomgå alvorlige indre omveltninger, men også en psykisk revolusjon som så grundig driver ut pangermanismens djevel at ingen tysker noensinne kommer til å glemme hva forsøket på å erobre verden kostet. -- Dette var Taylors oppfatning. Vår egen vil vi bringe i et senere nummer.

UKEN SOM GIKK. (20. - 27. mars).

De ukrainske armeers mars-offensiv har utviklet seg til å bli russernes mest oppsiktsvekkende seir i denne krig, ved siden av Stalingrad, og det resolute støt som marskalk Konjovs armegruppe i centrum har ført tvers gjennom Besarabia og inn i det egentlige Romania, har satt hele Sørøsteuropa i gyngning. For første gang har russernes militære triumfer umiddelbart forplantet seg til det politiske område i og med tyskernes militære besettelse av Ungarn. Dette drastisk skritt er et mål for hvor labil situasjonen er blitt hos Tysklands vasaller og for hvor nær den russiske arme er kommet "festningen Europas" vitale deler.

ØSTFRONTEN. Allerede i forrige uke kunne man karakteriserer de russiske resultater i slaget om Bug som en militær seir av første rangorden. Nå kan man betegne denne operasjon som antagelig en av de avgjørende i denne krig, et virkelig vendepunkt. Det har utviklet seg til en ren katastrofe for hele den tyske sørfront, et sammenbrudd som strategisk sett stiller selv Stalingrad i skyggen. Med eksempelløs kraft har russerne trykket inn en frontlinje på over 1000 km., og de tyske tropper blir under enorme tap kastet tilbake i vill uorden. For første gang i denne krig har den tyske ledelse fullstendig mistet herredømmet over situasjonen under frontal strid over en virkelig bettdelig sektor. Noe tilsvarende har faktisk ikke skjedd siden tyskernes stormløp på vestfronten sommeren 1940, offensiven som endte med Dunkerque og Frankrikes kapitulasjon. Det er ikke lengre tale om noen enhetlig overledelse og noen samlet motstand. Det har ikke kunnet dannes noen ny front selv ved de tre elver - Bug, Dnjestr, Pruth - som russerne har forsert på tre uker. Hele "Heeresgruppe Sud" er sprengt, formasjoner på flere divisjoners styrker er omringet og tilintetgjort, andre er revet opp og desimert. Enorme mengder av både tungt og lett materiell er etterlatt, artilleri, biler, feltkjøkkener, et sted 2 jernbanetog med nye tanks, et annet sted et bensinlager på 12 000 fat osv. Ved de få brukbare elveoverganger hoper de tyske kolonner seg opp og blir utsatt for kontinuerlige angrep fra det russiske luftvåpens side, og mannskapene drukner i massevis. Retretten forgår så fort og så planløst at tyskerne ikke engang får ødelagt pongtongbruene bak seg, slik at russerne kan bruke dem! Den nyoppsatte tyske 6. arme, Stalingradarmeen, er knust på ny: 10 divisjoner er tilintetgjort, 11 revet fullstendig opp og sterkt desimert, de resterende fire er ennå noenlunde kampdyktige. Under kampene ved Tarnopol-Proskurov falt 20 000 tyskere og flere tusen ble tatt til fange. Slik strømmer rapportene inn fra alle forntavsnitt.

Søndag den 19. nådde russerne under Konjev på bred front Dnjestr, inntok Jampol og satte over elva i en bredde av 50 km. (senere etter hvert utvidet til 150 km.). Mandag falt Mogilev Podolski og Soroca, og to rumenske divisjoner som skulle dekke den tyske retretten, ble revet overende. Onsdag var russerne trengt inn 40 km. i Besarabia, torsdag avskar de jernbanen mellom Cernauti og Balti, søndag sto de bare 12 km. fra grensen til det egentlige Romania og hadde tatt Balti. Mandag 27. mars meldte særskilte dagsordre at russerne sto ved Pruth over en 85 km. bred front og var i ferd med å gå over elva. De mest fremskutte avdelinger truet allerede på et par kms avstand jernbaneknutepunktet Iasi vest for Pruth.

Samtidig med dette stormløp i sentrum hadde russerne vunnet avgjørende seire på begge fløyene. Søndag den 19. falt det viktige jernbaneknutepunkt Sjmerinka, dagen etter Vinnitsa og Kremenjetsj (40 km. sør for Dubno). Torsdag den 23. falt byen Pervomaisk, tyskernes nest siste betydeligere brukholde på østsiden av Bug, og lørdag det siste, byen Vosnesensk. I mellomtiden hadde det foregått voldsomme kamper på høyre fløy, hvor tyskerne hadde satt seg til motverge langs jernbanelinjen mellom Proskurov og Tarnopol,

og fredag den 24. kunne russerne ogs. melde om et avgjørende gjennombrudd her, i 60 km. bybde, dagen etter utvidet til 100 km. Søndag den 26. kunne russerne melde at Proskurov var inntatt og at de var nådd fram til øvre Dajestr over en 80 km. bred front. I dette avsnitt ble det meldt om en fullstendig oppløsning innen de tyske styrker; en rekke garnisoner la ned våpnene uten kamp, andre steder flyktet mannskapene uten våpen og ofte bare halv påkledd, og det forekommer mange tilfeller av desertering og feighet overfor fienden. Både Tarnopol og Kamenets Podolsk er omringet av russerne, som altså her er i ferd med å trenge inn i Bukovina nordfra over den gamle polsk-rumenske grense. Lengst i vest er truslen mot Lwow (Lemberg) øket; marskalk Sjukovs 1. ukrainske arme står bare 80 km. fra byen, som er av avgjørende betydning både som militært støttepunkt og jernbanesentrum.

Hvordan situasjonen på sørfronten videre vil utvikle seg i den nærmeste framtid, er naturligvis ikke godt å si, men det later ikke til at det skal lykkes tyskerne å stanse Konjevs styrker før tidligst ved elva Seret, kanskje først ved Karpatene. Lengst i sør ved Svartehavet, holder tyskerne ennå Nikalajev og Odessa og et kileformet område opp langs grensen til Besarabia, men de styrker som står her, er ikke i noen misunnelsesverdige situasjon. Det er nemlig meget sansynlig at de russiske armeer lengre nord nå vil svinge sørover i en omfattende bevegelse, og en slik operasjon vil ikke hemmes av noen naturlige hindringer, som f. eks. elveløp, mens derimot tyskerne under sin retrett her må forsere elv etter elv. At de kan trekke seg ut av denne klemme uten meget alvorlige tap, er usannsynlig.

Et overordentlig viktig moment i hele situasjonen på sørfronten er at trusselen mot de rumenske oljeilder ganske snart kan bli akutt. Fra Iasi til Ploesti, det rumenske oljesentrum, er det ikke mer enn 250 km, i luftlinje, fra Seret til Ploesti bare 150. Enkelte tegn bla. antydninger i den tyske presse, synes å tyde på at tyskerne akter å falle tilbake på den i og for seg meget sterke bastion som dannes av Karpatene, men man har vanskelig for å tro at de ikke vil sette meget inn på å stanse den russiske offensiv sørover det rumenske sletteland mellom havet og fjellene; den rumenske olje representerer 1/3 av Tysklands tilførsler av denne viktige krigsartikkel (for smøreolje, en enda langt større andel). Om de vil - og kan - organisere en effektiv front her, er et spørsmål den nærmeste fremtid vil gi svar på. Og uansett hvordan utfallet her blir, er den rumenske oljeindustri nå bragt i en faretruende nærhet av det russiske luftvåpen, så snart fremskutte baser kan etableres i Besarabia. Alt i alt er den russiske marsoffensiv på sørfronten det føleligste slag som hittil er tilføyd den tyske krigsmaskin til lands. Intet under at Hitler har funnet å måtte ofre enn å en general, den fremrakende militær von Manstein som hadde overkommandoen over det som engang var "Heeresgruppe Sud". Han skal være erstattet av general von Kleist.

Russerne har nå hatt offensiver i gang over de fleste avsnitt av en 2000 km. lang front gjennom 9 måneder, så å si uten pause, det er bare tyngdepunktene som har vekslet siden juli ifjor. Det er en enestående prestasjon i krigshistorien. De største offensiver under forrige verdenskrig fant sted over en bredde av ca. 100 km. og varte i 4-6 uker, så var støtkeften ebbet ut og ny oppladning, ofte gjennom måneder, måtte til. De resultater russerne har nådd siden Stalingrad, savner også sidestykke, selv i de tyske prestasjoner i krigens første år. I løpet av 11 måneder ble tyskerne jaget 14-1500 km, mot vest, en strekning som det under offensiven hadde kostet dem to uhyre energiske og meget blodige sommeroffensiver og et vinterflettogs uhørte påkjenninger å tilbakelegge. Under til dels betydelige tap av folk og materiell er tyskerne kastet ut av Russlands rikeste områder, og holder nå bare Odessa-trianglet og en -forsyningsmessig sett likegyldigstripe territorium fra Rokitno til Pskov.

Kaukasus olje nådde de overhodet aldri fram til, Donets-bassengets vel-dige gruve- og tungindustriområde mistet de alt i vinter, og nå er også malmbaser som manganbyen Nikopol og jernbyen Krivoj Rog gått tapt - med Nikopol f. eks. halvparten av tyskernes tilførsler av mangan, et uerstattelig

lageringsmetall for panserstål. Ukrainas fruktbare jordbruksområder betyr sikkert ikke mindre, selv om de ikke i full utstrekning hadde kunnet nyttiggjøres. Man regner at produksjonen her representerer 1 måneds fettforsyninger, 2 måneders kornforsyninger og 2 måneders kjøttforsyninger. Og når Hitler i det hele tatt innlot seg på det russiske eventyr, var det sikkert i første rekke av forsyningspolitiske grunner: han forutså en langvarig krig som Tyskland på sin daværende forsyningsbasis ikke kunne makte, og strakte sin hånd ut etter de russiske råstoffbaser (det ble jo også på forhånd stilt krav om en slags tysk "forpaktning" av Ukraina). Forsøket har nå etter snart tre år kostet ham millioner av elitetropper og millioner tonn materiell, det har kostet ham det tyske hær ry for uovervinnelighet og det har kostet ham det tyske folks tro på hans ufeilbarlighet, hans mititære og politiske geni, hans guddommelige lederevne. Det er prisen. Og nå jages tyskerne ut fra sine siste forsyningsbaser i Russland. - mens i mellomtiden vestmaktene har bygd opp sin veldige invasjonstyrke med verdens mest fullkomne tekniske materiell, har komplettert sine overlegne sjøstridskrefter og sin slemt medtatte handelstonnasje (som nå ikke lenger i nevneverdig grad trues av ubåtkrigen), og har skapt sin gigantiske luftarmada hvis hammer-slag nå utsletter det ene tyske produksjonssentrum etter det andre og får hele forsyningsapparatet til å knake i sammenføyningene.

Selv om den annen front ennå ikke er opprettet og selv om hovedæren for de resultater som hittil er vunnet ganske klarer russernes, skal man heller ikke redusere innsatsen fra vest. Jo sterkere de Britiske Øyer er blitt offensivt oppladet, jo større troppstyrker har de bundet i vest. Det er ganske tydelig at tyskerne i løpet av vinteren har måttet tynne ut sin front i øst betydelig og sendt minst en millionarme vestover for å forsterke Atlanterhavsvollens garnisoner og sin sentrale strategiske reserve i påvente av invasjon. Uten denne svekkelse av østfronten, uten de amerikanske forsyninger og uten den voldsomme luftoffensiv mot Tysklands krigsindustrier (som sysselsetter 3 millioner mann i luftvernet og binder en vesentlig del av de tyske flystyrker i vest), ville russerne ikke ha nådd de resultater de kan oppvise i dag. Og til tross for at det italienske felttog på mange måter må sies å være en skuffelse, binder det allikevel 25 divisjoner som er utsatt for en konstant slitasje. Noe liknende er tilfelle på Balkan, hvor partisanene er virksomme og 20-25 italienske divisjoner har måttet erstattes med tyske.

LUFTKRIGEN har i uken som gikk igjen nådd maksimal intensitet og synes å gå mot nye høyder. Praktisk talt konstant holder vestmaktene nå mellom 1000 og 1500 ja opp til 1800 fly i aksjon mot Tyskland, natt som dag, en uhørt påkjennning. Blant de mest hjemskte mål siste uke har vært Frankfurt a.M., Berlin, Braunschweig, Munster, Dortmund, Kiel, Schweinfurt, Hannover, Essen, Graz og Klagenfurt. I løpet av to døgn deltok 5000 allierte fly i operasjonene. På 24 timer ble det sluppet ned 6000 tonn bomber, d.v.s. 4 tonn i minuttet. Et høydepunkt ble nådd i angrepet på Frankfurt natt til torsdag, da det ble sluppet 3000 tonn på 30 minutter, det hittil kraftigste angrep under hele krigen. Onsdag angrep mellom 1500 og 1800 amerikanske fly Berlin, derav 600 flygende festninger og Liberatorfly; bombelast: 1400 tonn, tap: 22 maskiner. Natt til lørdag kastet over 1000 engelske fly 2500 tonn over Berlin på en halv time (med et tap på 73 maskiner), det syvende store angrep på Tyskland i løpet av tre døgn. Dette angrep har vært nok så kostbart, men ved de andre operasjonene har tapene vært små (2-4%) og ofte har det vært meldt om svak tysk flymotstand - et vitnesbyrd om det tyske jager-våpens utmattelse. Minst 326 fabrikker i Berlin er ødelagt, av dem var 103 særlig krigsviktige. En tankevekkende nyhet var at over 1000 engelske og amerikanske fly bombet mål i Nordfrankrike søndag 26.

ØSTEN. Amerikanerne har besatt ytterligere noen øyer i Amiralitetsgruppen, og dermed fullført innringingen av de japanske styrker som ennå holder stand på Choiseul og Bougainville; deres tilførselslinjer også mot nord er dermed avskåret. Mange japanske skip er senket.

ITALIA-FRONTEN byr på lite nytt, men det finner sted en intens alliert flyaktivitet over Norditalie og tyskbesatte områder langs den jugoslaviske og italienske Adriaterhavskyst.

POLITISK var ukens sensasjon den tyske innmarsjen i Ungarn søndag 19. mars. Det var endirekte følge av den voldsomme russiske offensiv på søravsnittet som truer det tyske system i Sørøsteuropa, og må tydes som et tysk panikk-signal. Berlin vet meget godt at dets vasallstater i dette område er alt annet enn pålitelige og finner det altså nødvendig å gå til drastiske skritt for å utskyte sammenbruddet, til tross for at det trekker ytterligere veksel på Tysklands allerede sterkt belastete strategiske troppereserve og ytterligere tynner ut linjene. Ungarn, som helt siden 1919 har hatt et reaksjonært diktaturstyre, var for så vidt Tysklands allierte som det hadde sluttet seg til tremaktpakten og bidrog med tropper til det tyske felttog i Russland. Noen mulighet for med hell å sette seg opp mot den store nabo i nord hadde landet ikke på det daværende tidspunkt, og det bidrog til å jevne veien for samarbeidet at Tyskland på forhånd belønnet Ungarn (på Romanias bekostning) ved å gi det Transilvania, et område Ungarn hadde måttet avstå til Romania etter forrige verdenskrig, men stadig ivret for å få tilbake. Det har også fått andre landsstrekninger på Tsjekkoslovakias og Jugoslavias bekostning. Ungarn søkte imidlertid på mange måter å føre en så vidt mulig selvstendig politikk; etter de første kontingenter nektet det f. eks. å sende flere tropper til Russland og ga tyskerne bare en begrenset rett til gjennommarsj. Det er også karakteristisk at Ungarn hittil har ført en forholdsvis moderat jødepolitikk, og i noen utstrekning har latt opposisjonelle partier komme til orde i den politiske debatt. Medvirkende årsaker til den noe kjølige holdning overfor Tyskland har vært det personlige motsetningsforhold mellom Ungarns statschef admiral Horthy og Hitler, og den omstendighet at Ungarn har villet holde sine stridskrefter mest mulig intakte til det oppgjør man venter med Romania om herredømmet over Transilvania. Den viktigste årsak til det stadig kjøligere forhold mellom Berlin og Budapest har imidlertid vært den militære motgang tyskerne har hatt i den senere tid og som har gjort det klart for ungarene at de har holdt på feil hest. Det har derfor vært tydelig at Ungarn har hatt flere ute for å få kontakt med vestmaktene og sikre seg sympati der (sovjetrusserne er hatet og fryktet av den herskende ungarske magnat-klasse).

Slik som situasjonen har utviklet seg på østfrontens søravsnitt, har da ikke Hitler lenger våget å se Ungarn på en utvei til "å hoppe av toget". Livsviktige kommunikasjoner mellom Tyskland og Romania, på Balkan overhodet, går gjennom Ungarn (jernbanene og Donau) og dem har man ikke funnet å kunne overlate til en vaklende vasalls bevoktning. Samtidig har man ønsket å trekke de ungarske tropestyrker mer direkte inn i kampen i langt større målestokk enn hittil. I slutten av forrige uke ble derfor Horthy, hans utenriksminister og generalstabschef kalt til Hitler og forelagt en rekke krav i ultimatus form, om alminnelig mobilisering mot Russland, om tysk herredømme over kommunikasjonsmidlene, om øket leveranser av levnetsmidler osv. Formodentlig har Horthy avslått kravene, men han og hans rådgivere ble holdt igjen i det tyske hovedkvarter, mens søndag den 19. mars tyske fallskjermstropper besatte de ungarske flyplasser, mekaniserte avdelinger rullet inn langs alle veier for å besette strategiske punkter, jernbaner, post, telegraf osv. Besettelsen ble lettet ved at tyskerne alt for lenge siden hadde ført inn tyske tropper som lå skjult i fartøyer på Donau - en ikke ukjent metode. Det ble dannet en ny regjering under ledelse av den ungarske minister i Berlin, Sztojay, med en rekke ungarske nazister og quislinger under seg, stort sett uten navn og innflytelse. Det hele går i Horthys navn og kalles "gjensidig overenskomst", men alt tyder på at Horthy er Hitlers fange. Ungarske tropestyrker ydet spredt motstand mot den tyske innmarsj, og enkelte steder skaldet fortsatt kjempes. I hovedsaken er imidlertid besettelsen gjennomført uten alvorligere forstyrrelser. Det gjenstår imidlertid å se hvor meget okkupasjonen koster Tyskland i militær kraft på frontene, og hvilken motstand det ungarske folk vil prestere når

det har samlet seg etter kuppet. Det er fra tysk hold allerede innrømmet at man for besettelsen har måttet anvende tropper fra den strategiske reserve.

På liknende måte har tyskerne også besatt vasallstaten Slovakia, og umiddelbart etter ble den rumenske "statsfører" Antonescu kalt til Hitler, sikkert for å motta nye krav og ordre - mens nye tyske styrker strømmer inn i landet. Den indre uro i Romania har økt betydelig i det siste, og en rekke grupper av både fascistisk og demokratisk tilsnitt bekjemper Antonescu på det heftigste - mens russerne trenger inn over grensen i nordvest. Det vil ikke forundre om tyskerne blir nødt til å gripe til ennå mer drastiske forholdsregler for å kunne bevare sitt allerede fra før ganske kraftige tak på Balkan. Bulgaria er også kommet i søkelyset. Det har ikke vært besatt av tyskerne, som bare har holdt noen divisjoner ved den tyrkiske grense og sikret seg kontrollen over kommunikasjoner o.l., og det har tross sterkt press ikke lyktes å drive det russevennlige folk til å erklære Sovjet krig. Også i Bulgaria, som er i krig med vestmaktene, har det i det senere vært sterke krefter i virksomhet for å komme løs fra den tyske forbindelse før det er for sent. Det vil derfor ikke være noe overraskende i at tyskerne også her overtar styret - før stormen over Balkan for alvor bryter løs. FINNLAND avslø ifølge en melding den 21. mars det russiske tilbud om separatfred. Det skjedde i den form at svarnoten til Moskva karakteriserte betingelsene som uantagelige i den form de forelå, men henstillet til russerne å revidere dem og på enkelte punkter klargjøre dem nærmere. Man lot altså på en måte døren stå på klem. Moskva svarte imidlertid at de betingelser finnene hadde fått, var elementære minimumskrav, og at finnene forkaste dem, fikk de ta konsekvensene. Man må i høy grad beklage det utfall forhandlingen har fått, og med bekymring spørre seg hvilken skjebne Finland nå går i møte. Det er ikke vanskelig å forstå at finnene på mange måter fant betingelsene hårde, særlig når man tar betraktning deres inngrodde mistillit til russerne. Den vesentligste innvending synes å ha vært den at de ved å godta betingelsene blottet seg militært og etterpå var utlevert til Russlands forgodtbefinnende. Det er naturligvis på sett og vis riktig at tilbaketrekningen av troppene til grensen av 1940 ville bety en vesentlig svekkelse av finnenes militære stilling. Men den er allikevel - i det lange løp - håpløs, for etter et tysk sammenbrudd har Finland ingen chance. Og i mellomtiden har landet forspilt en vesentlig del av den goodwill det har hatt hos vestmaktene, likesom man jo kan tenke seg at Moskvas innstilling ikke akkurat blir mildere. De russiske krav nå var naturligvis på mange måter skarpe, men de var tross alt mer moderate enn verden hadde ventet etter den rolle Finland har spilt i tiden fra 1941; de omfattet bla. ikke besettelsen av finsk territorium og gjorde det tross alt mulig for Finland fortsatt å føre et nasjonalt liv. Når finnene tross dette og tross en nokså enstemmig opinion så å si verden over, avslø, skyldes det nok for en vesentlig del psykologiske årsaker, først og fremst mistillit til arvefiendens hensikter og mangel på realitetssans: man synes ikke å ha klart for seg at krigens utgang alt er klar, men klamrer seg til et håp om tysk seier eller iallfall en kompromissfred. Her har den nazistisk anstrøkne finske eller iallfall en kompromissfred. Her har den nazistisk anstrøkne finske censur og propaganda et tungt ansvar, idet den ikke har gitt folket et virkelighetstro billede av situasjonen. På enkelte hold synes også en ren desperasjonsstemning å gjøre seg gjeldende hos finnene: vi er solgt enten vi gir oss nå eller holder ut, så la oss like godt dø med våpen i hånd.

Man har imidlertid vanskelig for å gjøre seg fortrolig med at slike stemninger og vrangforestillinger skal bestemme ansvarlige statsmenns handlinger i en så alvorlig situasjon som den finske, og spør seg om den finske sosialminister Aaltonens reise til Stockholm fredag og tonen i den siste finske noten betyr at alle bruer ennå ikke er kastet av? I den forbindelse er meldingen om at tyskerne har besatt Ålandsøyene interessant, liksom det er egnet til å overraske at russerne ennå ikke med noen militær aksjon har understreket sitt siste barske svar.

Nye invasionsmetoder.

Overskipningsforetagender har fra gammel av vært ansett for å være blandt de vanskeligere og mest risikable foretagender en krigsførende kan gi seg inn på. Dette belyses bla. av, at der under første verdenskrig bare ble gjennomført to større overskipningsforetagender. Under den nå pågående krigen er derimot invasionsforetagender over havet tross vanskene kommet til å høre til dagens orden. Herved er det blitt anvendt helt nye metoder, som skal berøres nærmere i det følgende.

Forberedelsene for et overskipningsforetagende innebærer fremfor alt konsentrasjon av nødvendige land-, sjø- og flygstridskrefter, samt øvning av troppene i inn- og utskipning. Etter at forberedelsene er kommet så langt at tidspunktet for angrepet kan fastsettes, begynner "bearbeidelsen" av den fiendtlige kysten, først gjennom iherdige bombeangrep mot havner, forsvarsanlegg og kommunikasjoner, senere gjennom kombinert bombing og beskytning fra sjøen. Angrepene stiger etterhvert i intensitet, til kystforsvaret i tiden nærmest før selve landstigningen overføres av en formelig storm av stål og sprengstoff. Hensikten er om mulig gjennom dette å lamslå forsvarer slik at landstigningen kan skje hurtig og uten altfor store tap. Mens beskytningen foregår, settes selve overskipningen igang. Denne foregår ved hjelp av dels vanlige transportfartøy, dels spesialbyggede invasionsfarkoster, og invasionsfartøy. De førstnevnte, som er 40-50 m. lange, foretar overfarten alene, mens de mindre, som bare er 10-12 meter lange, føres over ombord på de større fartøyer. Transportflåten beskyttes av sterke sjøstridskrefter mot angrep fra fiendtlige overvannsfartøy og ubåter samt av en paraply av jagerfly og sperreballonger.

Selve landstigningen er som regel blitt utført i grålysningen, selvfølgelig for å komme overraskende. De første støtgruppene, ofte bestående av de nå før tiden kjente invasionsfarkoster, går direkte opp på stranden under ild fra orlogsfartøy og andre invasionsfartøy som er utrustet med granatkastere og kanoner. Så snart et brohode er dannet, kommer neste angrepsbølge. Denne består av større invasionsfarkoster, som fører med seg infanteri, stridsvogner og artilleristyrker. Hvis ikke motstanderen kan bli drevet helt vekk fra stranden, skjer avskipningen under beskyttelse av røklegging. Mens striden innledes på stranden, ankrer transportfartøyer utenfor forsvarerens skuddhold og setter sine invasionsfarkoster på vannet. Disse går i direkte "fergetrafikk" mellom fartøyerne og stranden, og medfører ytterligere artilleri samt ammunisjon, drivstoff etc. De allierte har også benyttet seg av forskjellige slags amfibiebiler, som settes på sjøen direkte fra transportfartøyerne. Motoren kobles til en liten propell som raskt driver bilen inn til stranden, da kobles motoren over til hjuldrift, og kjøretøyet fortsetter som en vanlig bil. Når brohodet er tilstrekkelig sikret, kommer en ny angrepsbølge, vanligvis bestående av såkalte invasionsfartøy. I motsattning til invasionsfarkostene er fartøyerne ofte meget store (8-10 000 tonn) og fører med seg hele stridsvognavdelinger, artillert etc.

For å påskynde anskippingen bygger ingeniørtropper så fort som mulig lange brygger av medførte pontonger. Avlastning av materiell skjer nemlig så godt som uten undtagelse hurtigere ved en brygge enn ved en åpen strand. For å lette virksomheten på stranden har de allierte ytterligere benyttet seg av små, meget kraftige traktorer. Disse bukserer med letthet stridsvogner som har fått motorstopp, bryter opp ulendt mark m.m. Virksomhetne på stranden blir således meget livlig, og må kontinuerlig beskyttes av orlogsfartøyerne artilleri og fly.

En viss tendens til å innlede angrepene mot kysttrakter i nærheten av større havner har vist seg. Det første operasjonsmål har da i alminnelighet vært å erobre havnen, hvorefter forsterkninger og materiell har kunnet bli losset fra transportfartøyerne direkte ved kai. Den angripende er imidlertid på ingen måte avhengig av strøks å komme i besittelse av en avskipningshavn. De moderne overskipningsmetodene er effektive, og setter forsvarskreftene på en ytterst hård prøve.

England i støpeskjeen.

Sommeren 1940 sto England alene overfor Tyskland, i en kamp på liv og død mot en militærmakt sterkere enn noen verden tidligere hadde sett. I denne krise viste England sin sanne storhet. Det ga en mer strålende prøve enn noe annet land i moderne tid på demokratiets mot, utholdenhet og evne til konsentrasjon. Folket ble sveiset sammen til en vilje, ikke ved terror og maktbud ovenfra, men som et utslag av frie menneskers samkjensle og spontane lojalitet. Krigen ble hele folkets krig. Hver enkelt visste at han hadde sin oppgave å løse, og løste den. - Det kan være meget i England i tiden før 1940 som innbyr til kritikk: en kortsynt og evnløs utenrikspolitikk, en skjebnesvanger feilvurdering av motstandere og alliansemuligheter, mangelfullt forsvarsberedskap osv. - ting som på den mest eklatante måte beviser at England var innstilt på fred og ikke var blandt krigshisserne. Men Englands holdning ansikt til ansikt med invasionsfaren og bombeterroren må avtvinge den dypeste respekt. Også etter selve ildprøven var det en lang og tung vei å gå. England gikk den uten å vakle selv under de alvorligste motganger på alle krigsskueplasser, på Balkan og i Afrika, i det fjerne Østen og i Atlanterhavet. Hele folket og landets samlede resurser ble mobilisert i en enestående kraftutfoldelse; resultatet ble en militærmakt hvis slag Tyskland nå begynner å føle den fulle tyngde av.

Denne totale innsats som om ikke lenge vil bringe seiren hjem, har kunnet gjennomføres uten at man har prisgitt de grunnleggende demokratiske verdier. Det politiske liv fungerer så og si normalt, der er ikke opprettet noe politivelde, ytringsfriheten er større enn i noe annet land i Europa idag, de nøytrale (f. eks. Sverige) medregnet. Regjeringen har fått de mest vidtgående fullmakter, den har full råderett over hver mann og hver penny, men det har praktisk talt ikke vært nødvendig å bruke denne makt. Det er et demokratisk og fritt folks solidaritet som er kommet til uttrykk. Hver finner sin plass i rekken og innordner seg, lojalt og selvfølgelig i den store sammenheng. Det er forbausende med hvor enkle og humane midler disiplinen opprettholdes på det militære som sivile område, fordi man kan regne på aktiv medvirkning og god vilje fra øverst til nederst. Og det er like forbausende i hvor stor utstrekning det individuelle initiativ er bevart, hvordan tvangsløvene som krigsansirengelsene nødvendiggjør, vesentlig er rammer, innenfor hvilke det er et temmelig stort spillerum for den enkelte og hans tiltak. - Denne selvfølgelig harmoni i arbeids- og samfunnslivet under en periode av slike påkjenninger som de nåværende, er imponerende, og stiller i et underlig lys påstandene fra den annen side om at England er et utpreget "klassesamfunn", et degenerert og utlevet plutokrati uten motstandskraft. Det er naturligvis mange ting i engelsk sosialt liv som kan kritiseres, men den som har fulgt folket på dets vei gjennom "blod, svett og tårer", får et levende inntrykk av at grunnlaget må ha vært sunt. England har også energi til å forberede seg på å møte etterkrigstiden og dens problemer. Dels gjennomføres det alt nå reformer, dels legges det tekniske og politiske grunnlag for en storstilet reformvirksomhet etter krigen. Det er påfallende hvordan hele folket står samlet om linjen, selv om det naturligvis er delte meninger og frisk debatt om enkeltheter. Alle leire er imidlertid enige om at det må skapes grunnlag for en trygget eksistens for hele folket, at arbeidsledighetens spøkelse ikke må få lov å reise hodet igjen, at hvert eneste samfunnsmedlem har krav på et menneskeverdig tilvære. "Times", høykonservatismens faste borg i engelsk presse, skriver forbløffende radikale ledere om at demokratiet må løse det sosiale problem hvis det skal kunne bestå, og det er betegnende at det under krigen er dannet et nytt parti, "Common Wealth", hvis program i første rekke legger vekt på en energisk krigføring og vidtgående sosiale reformer, og som har vunnet store seire ved suppleringsvalg til parlamentet nylig. Når det gjelder framtiden kan man forutse at det vil bli planlegging og ledelse ovenfra, mest som opptrukne rammer innen hvilke det personlige initiativ vil få god plass. Krigen har vist at profittbegjer og egeninteresse ikke behøver bli de eneste drivkrefter i det økonomiske liv. Slikt har ofte i denne ti-

den trådt i bakgrunnen for prestasjonsleden i seg selv, følelsen av å gjøre en innsats i samfunnsfellesskapet. - Meget verdifull for fremtidens politikk vil sikkert også det gode samarbeid blisom man er nådd frem til mellom arbeidere og arbeidsgivere. Dette er ingen fremtvungen enighet og ensretting på bekostning av den sosialt og økonomisk svakere. Tvert imot, arbeiderne og deres organisasjoner har neppe noen gang spilt en så stor rolle England som nettopp nå; det gjelder både den politiske ledelse og det praktisk-administrative arbeid. Visstnok arbeider de for å fremme sine egne interesser - ingen legger skjul på det - men det skjer på en lojal måte slik at helhetens interesse ikke lider under det. - Det er i det hele tatt et særkjenne for den engelske arbeiderbevegelse at den aldri har vært doktrinær, og det er typisk at Labour Party aldri har bygd på noe egentlig marxistisk grunnlag, det har alltid vært reformistisk og parlamentarisk. Det henger sammen med typiske britiske karkaterelendommeligheter, en instinktiv uvilje mot å la seg binde av skjemaer og doktriner, en dyptgående tendens til å behandle det enkelte politiske problem på en praktisk og fordomsfri måte, å bruke common sense. En slik innstilling vil være meget verdifull når det gjelder de oppgaver etterkrigstiden kommer til å stille på den økonomiske og sosiale politikks område. Vil det lykkes å løse den oppgave å skape plan og trygghet i det økonomiske liv uten å ty til diktatur og terrormetoder, da har engelsk politikk gjort sitt mesterstykke, og resultatet kan bli av avgjørende betydning for oss alle. Det er karakteristisk at mitt under krigen er der fremlagt en av de mest vidtgående og konstruktive sosiale reformplaner som har sett dagens lys, Beveridgeplanen, et stort stilet forsøk på via sosial forsikring (trygd-systemer) å sikre alle mot de økonomiske konsekvenser av ulykker, sykdom, arbeidsledighet, uførhet etc, at risikoen fordeles på alle og hele samfundet gjøres solidarisk ansvarlig. Mange av disse oppgaver er for så vidt allerede løst i England (som i Norge), og de eksisterende sosialforsikringer bygges inn i det nye system på en mer rasjonell måte, samtidig som nye felter blir trukket inn. Det kan være meningsforskjell om detaljer i planen, men en rekke av de toneangivende konservative politikere har gitt planens grunntrekk sin tilslutning og det er ingen tvil om at en mektig folkevilje vil drive planen igjennom. På mange andre felter er det også plan og nyskaping. En ulykke som bombeskadene på engelske byer har utløst en meget aktiv interesse for "slum cleaning", boligsak og by-planer, bla. i forbindelse med en radikalt ny tontepolitikk. Hele undervisningsvesenet, som har lidt av forskjellige svakheter, blir utbygget og i høy grad demokratisert; det vil bli ganske anderledes lett enn før for begavete, ubemidlede unge mennesker å skaffe seg en utdanning som svarer til deres evner og muligheter.

Også på det internasjonale område har betydningsfulle planer sett dagens lys. Nok å minne om den foreslåtte nyregulering av råvarefordelingen mellom nasjonene og om den radikale Keynes-plan som via en internasjonal clearing på basis av en enhetsvaluta, banco, vil skape betingelser for en langt friere og mer rasjonelt ordnet internasjonal handel. Ikke minst for oss norske er det overordentlig gledelig å se hvilken livskraft og nyskaping vilje det engelske demokrati er i besiddelse av, fordi det både er den store makt som sosialt og økonomisk står oss nærmest og vår viktigste økonomiske forbindelse i normale tider. Når vi i gjenoppbygningsarbeidet skal orientere oss internasjonalt, er det ganske klart at hverken tyske, russiske eller amerikanske systemer kan ha så meget å gi oss som det engelske - der er fellesskapet både i lynne, politiske tradisjoner, sosial og økonomisk struktur langt større enn når det gjelder noe annet land utenfor Norden.

Quislings dementi.

"Ministerpresidenten" personlig rykket forleden og dementerte ryktene om at arbeidstjenesten var en form for kamuflert mobilisering. To ting dementerte han ikke. 1) Han dementerte ikke at han hadde lovt Hitler 3 norske divisjoner til østfronten. 2) Han dementerte heller ikke at AT er satt inn i krigsviktig arbeid. Det er nemlig et faktum at gutter fra AT f. eks. arbeider på flyplassen på Flisa. Og dessuten har Quisling noen gang holdt or

UKEN SOM GIKK (12. - 18. april).

ØSTFRONTEN. Den militære hovedbegivenhet i siste uke er erobringen av Krim som har foregått i et enestående tempo. Offensiven satte for alvor inn forrige mandag (10. april) fra tre punkter, Perekop-området og det noe østligere Sivasj-brohode i nord og Kerts-brohodet i øst. Støtene nordfra ble ført av 4. ukrainske arme under general Tolbuchin, mens general Jeremenkos tropper angrep fra Kertsj. Allerede i første omgang kunne russerne melde om erobringen av Armjansk, sør for Perekop, og fikk dermed høve til å utvikle sine styrker, likesom det snart oppnåddes kontakt mellom Perekop og Sivasj-gruppen. Tirsdag falt jernbaneknutepunktet Dsjankoi og byen Kertsj, som var sterkt befestet, og dermed var det operative grunnlag tilstede for en opprulling av de tysk-rumenske stillinger i sin helhet. De nordlige og østlige sperrestillingers fall kom utvilsomt langt tidligere enn den tyske ledelse hadde beregnet; det viste bla. de omfattende forberedelser tyskerne hadde truffet for å evakuere ikke bare tropper men også store mengder materiell (bla. demonterte maskiner) som nå ble liggende igjen langs transportlinjene. Da den russiske offensiv i midten av uken kom til full utførelse brøt den tysk-rumenske motstand fullstendig sammen i løpet av et par dager. Torsdag den 13. falt Feodosia, Jevpatoria og Simferopol, dagen etter Bakhtsjisarai på jernbanen til Krim, samtidig med at de russiske armeer oppnådde kontakt. På fire dager var dermed 3/4 av Krim på russernes hender, en briljant militær prestasjon. Den 16. falt den siste større by tyskerne hadde igjen ved siden av Sevastopol, Jalta, og samtidig ble striden ført inn i festningsbyen Sevastopols forsteder. Det antall fanger som inntil da var tatt ble oppgitt til 40.000. Dertil kommer store tap i falne, og betydelige grupper som er isolert i skogene på det indre av halvøya går sin tilintgjørelse imøte. Evakueringsforsøk som er gjort fra Sevastopol og andre havnebyer, er blitt knust av russiske fly- og flåtestridkrefter, og rapporter melder om tusener av lik som er drevet opp på stranden. Om Sevastopol muligens ennå kan holde noen tid, er de 4 tyske og 7 rumenske divisjoner på Krim redningsløst forlatt, for noen evakuering under de nåværende forhold er umulig; Sevastopols havn er fullstendig ubrukelig, og russiske flåtestridkrefter behersker til overmål farvannet utenfor. Man har hittil ikke hørt noe om de tallrike sårede og rekonvalesenter som var anbrakt på Krim, opprinnelig omkring 200.000; det er mulig at det til en viss grad er lyktes å evakuere dem, men meldinger gjennom den senere tid synes å tyde på at det bare har kunnet ske med store tap tilsjess.

Russernes raske og overveldende seir over Krims 11 divisjoner er meget bemerkelsesverdig, et nytt vitnesbyrd om aksestridskreftenes raske synkende kampverdi på østfronten. Riktignok var flertallet av forsvarerne rumenere, men når det kommer til stykket utgjør de rumenske tropper en ikke uvesentlig del av de styrker Tyskland kan stille for forsvaret av Balkan, og tapet av 7 divisjoner betyr en meget alvorlig årelating for den allerede tidligere sterkt medtatte rumenske hær; antagelig representerer de en fjerdedel av den nåværende feltstyrke. Det er en katastrofe som også kan få politiske ettervirkninger i det hardt prøvete land. For tyskerne må det raske sammenbrudd på Krim ha vært en meget følelig skuffelse; de hadde tydeligvis tidligere regnet med å holde halvøya en rom tid framover og omtalte den som en kjempemessig hangarskip og overhodet som en flanketrussel mot de russiske sørarme; det var Odessas overaskende fall (den ble slett ikke "planmessig rømmet", men erobret ved stormangrep under forbitret motstand) som gjorde stillingen på Krim uholdbar. For russerne betyr erobringen av Krim ikke bare at hele det sørlige Russland er rensert for fiender; resultatet fører også til frigjøring av ganske betydelige troppestyrker som nok vil trenge en tid for omgruppering, men som så vil representere et ikke uvesentlig krafttilskudd til de russiske offensivstyrker for nye tiltak - på hvilken front skal vi senere diskutere.

På søravsnittet forøvrig har uken vært preget av operasjoner på begge fløyer i Bessarabia-Moldova-fronten. Konjevs 2. ukrainske arme som hadde